

به نام خدا

نقش تربیتی نماز در دبستان

مؤلف:

لیلا مرادی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: مرادی، لیلا، ۱۳۶۵
عنوان و نام پدیدآور: نقش تربیتی نماز در دبستان / مولف لیلا مرادی.
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۱۰۷ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۸۹۳-۲-۲
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: دبستان - نماز - نقش تربیتی
رده بندی کنگره: GV۴۶۵
رده بندی دیویی: ۳۷۳/۷۵
شماره کتابشناسی ملی: ۹۷۶۲۲۸۵
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: نقش تربیتی نماز در دبستان
مولف: لیلا مرادی
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳
چاپ: زبرجد
قیمت: ۱۰۷۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۰۸-۸۹۳-۲-۲
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

تقدیم به عنوان هدیه جشن تکلیف فاطمه خانم خواهرزاده عزیزم

و تقدیم به همه دانش آموزان گلم

فهرست

مقدمه:	۷
بخش اول: شناخت نماز و فضیلت آن در تربیت	۹
فصل اول: اهمیت و جایگاه نماز در اسلام	۹
رازهای تربیت در سجاده: نقش نماز در دبستان	۹
گنجینه معنوی نماز: رهیافتی به تأثیر آن بر تربیت اخلاقی دانش‌آموزان دبستانی	۱۱
شکوفایی معنویت در سجاده دبستانی: نخستین گام‌ها در پرورش تجربه نماز	۱۲
سحر نماز در دل دبستان: پیوند عمیق با روحیه و اعتماد به نفس	۱۴
سحرگاهان آسمانی در دبستان: نشان دادن روح نماز به کودکان	۱۵
نقش آفرینش معنوی در کوچه‌های دبستانی: گوناگونی در آموزش نماز	۱۷
سجاده‌ی دانش و آداب: نقش نماز منظم در تربیت اجتماعی دبستانی‌ها	۱۹
بذرهای معنوی: پرورش انگیزه نماز در دانش‌آموزان دبستانی	۲۰
فصل دوم: تأثیر نماز بر رشد معنوی و اخلاقی دانش‌آموزان	۲۳
نقش شگفت‌انگیز نماز در پرورش فضایل اخلاقی در دانش‌آموزان دبستانی	۲۳
نقش نماز در توسعه‌ی حس مسئولیت‌پذیری در دانش‌آموزان دبستانی	۲۴
گنجینه معنوی در کلاس درس: نقش نماز در رشد دانش‌آموزان دبستانی	۲۶
راز سکوت و تمرکز: نقش تربیتی نماز در دبستان	۲۷
نقش ریشه‌های همدلی در سجاده‌ی دبستانی	۲۹

نقش شِکوه سجده در پرورشِ روحِ کودکانه	۳۱
آینه‌ی معرفت: نقش آموزش نماز در رشد معنوی و اخلاقی کودکان دبستانی	۳۲
نقش شگرف نماز در ساحت اجتماعی دبستانی‌ها: ارزیابی و اندازه‌گیری تاثیر مثبت	۳۴
فصل سوم: نقش نماز در ایجاد نظم و انضباط در زندگی	۳۷
نگاهی نو به نقش آفرینی نماز در تربیت دانش‌آموزان دبستانی: رهیافت‌های خلاقانه	
	۳۷
آینه وجود: نقش نماز در شکل‌گیری مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان دبستانی	۳۸
نقش شگرف نماز در تکوین رفتار منظم دانش‌آموزان دبستانی	۴۰
پیوند معنوی و ابعاد تربیتی نماز در دوره دبستان	۴۲
نقش شگفت‌انگیز نماز در شکل‌گیری شخصیت دانش‌آموزان دبستانی	۴۳
نقش شگفت‌انگیز نماز در تحکیم نظم و انضباط در دبستان: ارزیابی تأثیر بر	
دانش‌آموزان	۴۵
نظم، نیازمند انگیزه: آفرینش فضای معنوی در نماز دبستانی	۴۷
سُرودِ سکوتِ صبحگاهی: نقش نماز در تربیت دبستانی	۴۸
بخش دوم: آموزش نماز در دبستان	۵۱
فصل چهارم: ارتباط نماز با ارزش‌های انسانی و اجتماعی	۵۱
گشودن پنجره‌ای به سوی فضیلت: نقش آفرینی نماز در تبیین ارزش‌های انسانی در	
دبستان	۵۱
نقش محفلِ نماز در مدرسه ابتدایی: پیوندِ دل‌ها و تکوینِ حس تعلق	۵۳
گنجینه معنوی نماز: کشف مفاهیم از طریق قصه‌های دبستانی	۵۴
آرامش و آداب: نقش نماز در پرورش احترام در کودکان دبستانی	۵۶

آغازِ نویدِ نماز: نقشِ آیین‌ها در دبستان.....	۵۷
ایجاد عبادتگاه روحی: نظم و خلاقیت در آموزش نماز در دبستان.....	۵۹
آینه‌ی معرفت: بازتاب نقش نماز در تعاملات گروهی دانش‌آموزان دبستانی.....	۶۱
نگاه عمیق به "دره‌های اختلاف" در نماز دبستانی.....	۶۲
فصل پنجم: مراحل و آداب صحیح اقامه نماز.....	۶۵
رازهای شفاف‌ی در وضو: نگارشی نوین برای آموزش آداب وضو در دبستان.....	۶۵
نقش آفرینشِ روحانی در سال‌های دبستان: روش‌های تدریس نماز.....	۶۶
گشودنِ درِ معنویت: نقش نماز در شکل‌گیریِ شخصیتِ دانش‌آموزان دبستانی.....	۶۸
پژوهشی در باب "مشارکت مؤثر: رمزگشایی از نقش نماز در دبستان".....	۷۰
نقش تربیتی نماز در دبستان؛ پیشگیری از خطاهای رایج.....	۷۲
رازِ تربیتِ معنوی در دبستان: ارزیابی مؤثرِ عملکردِ نماز.....	۷۳
انعکاس معنویت در سال‌های اولیه: نقش بازی، داستان و تعامل گروهی در آموزش نماز در دبستان.....	۷۵
نقش آفرینی نماز در دبستان: جلوگیری از خستگی و بی‌حوصلگی در آموزه‌ها.....	۷۶
فصل ششم: روش‌های تدریس نماز به کودکان دبستانی.....	۷۹
آینه‌ی معنویت: بازتاب نماز در دل کودکان دبستانی.....	۷۹
نقش شگرف نماز در تکوین شخصیت دانش‌آموزان دبستانی: ارزیابی یادگیری نماز.....	۸۰
نقش "مجال‌های تعاملی" در ترویج نماز در دوره ابتدایی.....	۸۲
پیوند معنوی: هم‌افزایی آموزش نماز در مدرسه و منزل.....	۸۴

- نقش آفرینی نماز در دبستان: فراتر از ریتم، به سوی تجربه ۸۶
- بذر آرامش، در گلدان تمرکز: نقش نماز در رشد دانش آموزان دبستانی ۸۷
- نقش نگار سجاده: معیارهای حمایتی و مشاوره‌ای در آموزش نماز در دبستان ۸۹
- نگاه نو به نماز: ایجاد انگیزه و فهم عمیق در کودکان دبستانی با فناوری ۹۱
- فصل هفتم: توجه به تفاوت‌های سنی و شناختی دانش آموزان ۹۳**
- نقش آفرینی معنوی نماز در کانون دبستان: راه‌های گشودن دریچه‌های درک عمیق ۹۳
- پرورش بذر معنویت: نقش نماز در رشد روانیاجتماعی دانش‌آموزان دبستانی ۹۴
- آفرینش سجده؛ نقش‌های متنوع نماز در تدریس دبستانی ۹۶
- نقش تربیتی نماز در دبستان: دریچه‌ای به سوی رشد متوازن ۹۸
- سرود خُلق نماز: نقش بازی‌ها و فعالیت‌های گروهی در آموزش نماز در دبستان ۹۹
- نقش تربیتی نماز در دبستان: فضاهای پرسش و پاسخ ۱۰۱
- نقش آفرینی نماز در فرشگاه دانش: ارزیابی تفاوت‌های فردی در یادگیری ۱۰۲
- نغمه‌های سحر در کلاس درس: نقشه‌راهی برای انگیزش نماز در دانش‌آموزان دبستانی ۱۰۴
- منابع ۱۰۷**

مقدمه:

سلام! امروزه، در دنیای پر از اطلاعات و سرگرمی‌های متنوع، تربیت فرزندان ما نیازمند توجه و تلاش مضاعف است. یکی از ابزارهای قدرتمند و موثر در این مسیر، نماز است که می‌تواند نقش بسیار مهمی در رشد و توسعه معنوی، اخلاقی و رفتاری کودکان دبستانی ایفا کند. در این کتاب قصد داریم به بررسی دقیق و کاربردی نقش تربیتی نماز در زندگی دانش‌آموزان دبستانی بپردازیم. مطمئناً بسیاری از شما والدین، معلمان و مربیان به دنبال راهکارهایی برای ایجاد انگیزه و علاقه به نماز در کودکان هستید. ما در این کتاب، با زبانی ساده و قابل فهم، به بررسی جنبه‌های مختلف این موضوع خواهیم پرداخت و به شما راهکارهایی عملی و کاربردی ارائه خواهیم داد. همچنین تلاش خواهیم کرد تا با ارائه مثال‌های واقعی، تاثیر نماز را در زندگی روزمره کودکان شرح دهیم و ببینیم چگونه می‌توان با آموزش صحیح نماز، به رشد روحی، اخلاقی و اجتماعی آنان کمک کرد. هدف اصلی ما این است که همه‌ی شما عزیزان بتوانید با استفاده از مطالب این کتاب، به تربیت و رشد معنوی و اخلاقی فرزندان و دانش‌آموزانتان کمک کنید. در این مسیر با هم قدم خواهیم زد و به دنبال پاسخ‌سوالاتی هستیم که در رابطه با نماز و نقش آن در تربیت کودکان داریم. امیدواریم این کتاب، گامی موثر در راه تربیت نسل سالم و با اخلاق باشد.

بخش اول:

شناخت نماز و فضیلت آن در تربیت

فصل اول:

اهمیت و جایگاه نماز در اسلام

رازهای تربیت در سجاده: نقش نماز در دبستان

نماز، ستون دین اسلام، فراتر از یک فریضه عبادی است. در دبستان، این رکن اساسی، نقش کلیدی در رشد و تعالی شخصیت کودکان دارد. تأثیر نماز در این مرحله از زندگی، فراتر از آموزه‌های دینی صرف است و به طور شگفت‌انگیزی در شکل‌گیری شخصیت، رشد اخلاقی و رشد روانی کودکان مؤثر است.

از دیدگاه تربیت اسلامی، نماز، محور اصلی آموزش و تربیت معنوی است. اهمیت این عمل، در فرایندی که در آن کودک با خالق خود ارتباط برقرار می‌کند، در جهت‌دهی به شخصیت و ایجاد بنیان‌های اخلاقی، مستحکم است. این ارتباط، با توجه به سن و فهم کودکان دبستانی، به شیوه‌ای ساده و با استفاده از مثال‌های متناسب با دنیای آن‌ها، به شکل قابل درک و جذابی بیان می‌گردد.

یکی از مهم‌ترین جنبه‌های نقش تربیتی نماز در دبستان، ایجاد عادت به نظم و انضباط است. مراحل دقیق و منظم نماز، ساختار زمانی را به کودکان آموزش می‌دهند و مفهوم زمان‌بندی و مسئولیت‌پذیری را برای آن‌ها شفاف می‌سازند. این امر، با نظم در انجام وظایف روزمره، به‌طور تدریجی در دیگر جنبه‌های زندگی کودکان نیز تأثیر می‌گذارد.

علاوه بر نظم و انضباط، نماز در تربیت کودکان دبستانی، احساس آرامش و تمرکز را تقویت می‌کند. صدهای متعدد و شلوغی‌های مدرسه، و فشارهای درونی، ممکن است کودکان را در دوره دبستان دچار اضطراب و آشفتگی نماید. در این بین، نماز، به عنوان فرایندی آرام‌بخش، ذهن کودکان را متمرکز می‌کند و فضای روحی آن‌ها را از هر گونه آشفتگی، به دور می‌سازد. تمرکز و آرامش، به نوبه خود، در بهبود یادگیری و عملکرد تحصیلی کودکان، تأثیر مثبت دارد.

یکی از وجوه برجسته دیگر، ایجاد حالت خضوع و خشوع در کودکان است. سجده در نماز، معنای پیروی از آفریدگار و تواضع را به شیوه‌ای عمیق به کودکان آموزش می‌دهد. این امر، در ساختار شخصیت آن‌ها، نقش اساسی ایفا می‌کند و به آن‌ها کمک می‌کند تا به ارزش‌های اخلاقی، با نگرشی عمیق‌تر و واقعی‌تر، پی‌برند.

همچنین، نماز، در دبستان، فضایی برای ایجاد پیوند عاطفی میان کودکان و خداوند و احساس امنیت روحی و روانی ایجاد می‌کند. در این فضایی که کودک با معبود خود ارتباط برقرار می‌کند، احساس امنیت، استواری و اطمینان را تجربه می‌کند که بسیار در رشد و بالندگی روحی کودکان، نقش اساسی دارد.

نماز در دبستان، نقش شگفت‌آور دیگری در تقویت صبر و تحمل کودکان دارد. پیروی از مراحل و اداب نماز، به کودکان در تحمل سختی‌ها و فشارها، در زندگی روزمره کمک می‌کند. درک و تحمل عواقب و پیامدهای رفتارها، در این مرحله، نقش مهمی در رشد شخصیت و خودکنترلی آن‌ها دارد.

با توجه به موارد فوق، بسیاری از دلایل برای اهمیت نماز در دبستان، از دیدگاه تربیت اسلامی قابل ذکر است که این‌گونه دلایل از جهت آموزش و تعلیم در مدرسه، به طرز چشمگیری تأثیر مثبت در رفتار و شخصیت کودکان دارند.

گنجینه معنوی نماز: رهیافتی به تأثیر آن بر تربیت اخلاقی دانش‌آموزان

دبستانی

نماز، رکن اساسی ایمان در اسلام، فراتر از یک عمل عبادی، نقشی کلیدی در تربیت اخلاقی و رشد معنوی انسان دارد. در دوران دبستان، که شخصیت کودکان در حال شکل‌گیری است، این نقش تربیتی نماز، اهمیتی دوچندان می‌یابد. بررسی تأثیر نماز بر تربیت اخلاقی دانش‌آموزان دبستانی، نیازمند رویکردی جامع و چندبعدی است که به جنبه‌های گوناگون این ارتباط توجه کند.

از جمله راه‌های بررسی این تأثیر می‌توان به مشاهده و تحلیل رفتار دانش‌آموزان پرداخت. با ایجاد محیط‌های آموزشی مناسب، می‌توان شاهد تفاوت‌هایی در رفتار دانش‌آموزانی بود که نماز را به طور منظم ادا می‌کنند، نسبت به همسالان خود که این عمل را کمتر انجام می‌دهند. ملاحظات دقیق در حوزه‌هایی همچون صداقت، مسئولیت‌پذیری، تعاملات اجتماعی و احترام به دیگران می‌تواند به عنوان شاخص‌هایی برای بررسی اثرگذاری نماز در شکل‌گیری اخلاق آنان باشد.

بررسی تطبیقی وضعیت عاطفی دانش‌آموزان نیز می‌تواند سرنخی ارزشمند باشد. نماز، با ایجاد ارتباط عمیق با خالق، می‌تواند به آرامش درونی و کنترل هیجانات دانش‌آموزان کمک کند. این آرامش را می‌توان از طریق تحلیل نحوه مواجهه دانش‌آموزان با شرایط مختلف، مانند تنش‌ها و چالش‌های روزمره، ارزیابی کرد. همچنین، میزان همدلی و مهربانی در تعاملات اجتماعی نیز می‌تواند نشان‌دهنده اثرگذاری نماز در شکل‌گیری شخصیت اخلاقی باشد.

مطالعه‌ی عملکرد گروهی دانش‌آموزان و بررسی همکاری و همفکری بین آنها، می‌تواند به بررسی عمیق‌تر ارتباط نماز با تربیت اجتماعی بپردازد. کودکان دبستانی که به طور منظم نماز می‌خوانند، به احتمال زیاد درک عمیق‌تری از ارزش‌های انسانی مانند

همدلی، کمک به نیازمندان و احترام به دیگران خواهند داشت. این نوع نگرش را می‌توان از طریق مشاهده رفتارهای گروهی و در تعاملات بین فردی آنها به دست آورد.

همچنین، بررسی نحوه برخورد دانش‌آموزان با سایر اعمال نیکو، مانند کمک به همسالان در انجام تکالیف یا همکاری در فعالیت‌های کلاس، می‌تواند نشان‌دهنده تأثیر نماز بر تعهد اخلاقی آنان باشد. این بررسی‌ها می‌توانند به صورت کیفی، با استفاده از مصاحبه‌ها و مشاهدات و یا کمی، با به کارگیری ابزارهای ارزیابی و پرسش‌نامه‌های روان‌شناختی، انجام شوند.

به منظور بررسی تأثیر نماز بر تربیت اخلاقی دانش‌آموزان دبستانی، مفید است که از نگاهی چندبعدی به این موضوع توجه کنیم و از ارائه نظرات شخصی پرهیز کرده و بر جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات معتبر و قابل اعتماد تمرکز داشته باشیم. همچنین، لازم است با در نظر گرفتن تفاوت‌های فردی و فرهنگی در تربیت دانش‌آموزان، نتایج را به طور موشکافانه و جامع مورد بررسی قرار داد. این بررسی‌ها، ضمن آگاهی از جایگاه ارزشمند نماز در تربیت اخلاقی، باید به درک عمیق‌تری از چگونگی این تأثیر نیز منجر شوند.

بررسی‌ها باید به گونه‌ای انجام شوند که دانش‌آموزان در محیطی آرام و بدون هیچ‌گونه فشار و اجبار قرار بگیرند. شرایط بررسی باید به گونه‌ای باشد که باعث ایجاد تعامل مثبت و سازنده با دانش‌آموزان و توجه به وجوه احساسی و عاطفی آنها شود.

شکوفایی معنویت در سجاده دبستانی: نخستین گام‌ها در پرورش تجربه نماز

نقش آموزش نماز در دبستان، فراتر از یک عمل عبادی است. این، آغازین گام در تربیت معنوی و رشد اخلاقی دانش‌آموزان است. مهم‌ترین چالش در این مسیر، تبدیل نماز از یک تکلیف خشک و مکانیکی به تجربه‌ای پویا و مملو از معنویت است. این تغییر نیازمند رویکردی نوین و دور از کلیشه‌هاست. در واقع، چگونگی هدایت دانش‌آموزان به سمت

درک عمیق‌تر و تجربه‌ای عمیق‌تر از نماز، یکی از اساسی‌ترین وظایف تربیت اسلامی در این سطح تحصیلی است.

برای رسیدن به این هدف، باید در چندین وجه تمرکز کرد. ابتدا، شناخت و درک عمیق دانش‌آموزان ضروری است. مدرسین باید با توجه به سن و سطح درک دانش‌آموزان، روش‌های متنوع و جذاب برای آموزش ارائه دهند. استفاده از داستان‌های آموزنده، شعر، نقاشی و حتی نمایش‌های کوتاهی که با مضمون نماز عجین شده‌اند، می‌تواند به جذب و درگیر شدن کودکان کمک شایانی کند. این روش‌ها، ذهن کودکان را به صورت فعال درگیر می‌کنند و مانع از تبدیل شدن آموزش نماز به صرف یک امر تکرارپسیده می‌شوند.

علاوه بر روش‌های جذاب، توجه به نیازهای عاطفی و روحی دانش‌آموزان از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. برقراری ارتباط صمیمانه و ایجاد فضایی امن و دوستانه در کلاس، می‌تواند سبب شود که کودکان با حس امنیت و اعتماد بیشتری با نماز روبه‌رو شوند. صحبت درباره تجربه‌های شخصی معلمان در رابطه با نماز و اهمیت آن می‌تواند راهگشا باشد. مثلاً، می‌توان از آنها پرسید که چگونه نماز در زندگی‌شان نقش داشته است و چه احساسی را به آنها هدیه می‌دهد.

همچنین، ایجاد فرصت‌هایی برای مشارکت فعال دانش‌آموزان بسیار مؤثر است. در این راستا، می‌توان از آنها خواست تا در طراحی فعالیت‌های مرتبط با نماز مشارکت کنند. مثلاً می‌توانند باهم نقاشی بکشند، یا شعر بسرایند یا حتی صحنه‌هایی از نماز را به صورت نمایشی و گروهی اجرا کنند. این نوع مشارکت، حس تعلق و مسئولیت را در دانش‌آموزان تقویت می‌کند. علاوه بر این، تشویق دانش‌آموزان به پرسش و بیان نظرات و دغدغه‌هایشان درباره‌ی نماز، بسیار ضروری است.

از دیگر نکات حیاتی، ارائه توضیحات و تشریح صحیح و منطقی از ارکان نماز است. نمی‌توان از توضیح لفظی و صرفاً تکرار مراحل عبادی به دور بود. بلکه باید با زبان ساده و قابل فهم و با بهره‌گیری از تشبیهات مناسب، مفهوم و فلسفه هر مرحله را به